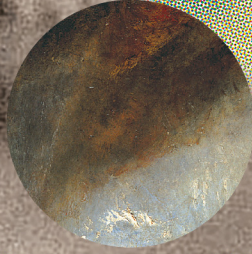

ÖDÜL

roman

Fransızca Aslından Çeviren
Esma Fethiye Güçlü

CYRIL GÉLY

ÖDÜL

Cyril Gély

Dünya Roman - Öykü

TİMAŞ YAYINLARI | 6798

Dünya Edebiyatı Dizisi | 68

EDİTÖR

Ayşe Tuba Ayman

KAPAK TASARIMI

Barış Şehri

İÇ TASARIM

Nur Kayaalp

1. BASKI

Haziran 2020, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-3342-3

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayinrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık

Yılanlı Ayazma Sok. No: 8

Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Telefon: (0212) 482 11 01

Matbaa Sertifika No:16086

*Cet ouvrage a bénéficié du soutien des
Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.
Bu eser, Institut français kurumunun yayına destek programından
yararlanmıştır.*

YAYIN HAKLARI

© Le Prix orijinal adıyla Editions Albin Michel, Paris tarafından 2019'da
yayımlanan bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları anlaşmalı olarak Timaş
Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Geçmişin bizim için neler sakladığını kimse bilemez.

Uyandığından beri Hahn'ın zihninde bu cümle vardı. Nedenini bilmiyordu. Gözlerini açınca birdenbire aklına gelmişti. Kelimeler bir an karşısına geçip dans eder gibi olmuş, sonra beynini ele geçirmişlerdi. Yeniden uykuya dalması mümkün değildi. Bu yüzden Hahn kalktığından beri, açtığı pencerenin önünde duruyordu.

Gri gökyüzünden sızan belli belirsiz ışık, sadece opera binasını ve karşısındaki Stockholm Sarayı'nı görmeye yetecek kadardı. Edith, yan odada hâlâ uyuyordu. Kaldırımlar karla kaplıydı. Evlerin çatıları da öyle. Şehre tuhaf bir sessizlik çökmüştü. Hahn yüzüne çarpan keskin soğuğu hissetmiyordu. Soğuğu hiç hissetmezdi zaten. Çocukluğunda bile annesi, üzerine bir şeyler giydirmek için bıkıp usanmadan peşinde dolanırdı. Hahn saatine baktı. Yediyi kırk üç geçiyordu. Bugün hayatının en önemli günüydü.

Komite, onun için Grand Hotel'de bir süit tutmuştu. Üçüncü kattaki 301 numaralı süit. Odanın büyük kapısı, birçok portrenin bulunduğu dar bir hole açılıyordu. Sonra sağında ve solunda iki ayrı oda olan büyük salon geliyordu. Hahn'ın odası soldaydı. Edith sağ taraftaki odasında uyumaya devam ediyordu. Deri koltuğun arkasındaki

duvarda William Turner'ın *Denizde Kar Fırtınası* isimli tablosu asılıydı.

Bu tablonun bu duvara kasıtlı olarak asıldığı düşünülebilir. Bu imkânsız olmadığı gibi böyle olduğunu ispatlayacak bir şey de yok. Zamanı geldiğinde bu konuya tekrar döneceğiz.

Hahn, çalışma masasının üzerindeki üç kâğıdı eline aldı. El yazısı düzgün, keskin ve kusursuzdu. Yazdığı konuşmayı belki bininci kez okuyordu. Artık onu ezbere biliyordu. Yine de bu sabah, günün bu soluk ışığının altında içini rahatlatmak istiyordu.

Dudakları kırırdamaya başladı. Fısıldayarak hafifçe söylediği kelimeler İngilizceydi. Hahn bu dili çok iyi biliyordu. Gençliğinde Ramsay ve Rutherford ile birlikte Londra ve Montreal'de çalışmalar yürütmüştü.

Konuşmasında, yaralanmış Almanya'dan, önceleri Nazilerin şimdi ise müttefik kuvvetlerin baskı altına aldığı talihsiz Almanya'dan bahsediyordu. Böylece, Alman bilim insanlarının Hitler rejimini desteklemediğini ortaya koymuş oluyordu. Son olarak, ülkesindeki yeni neslin acımasızca yargılanmaması gerektiğini eklemişti. Nereden bilebilirlerdi ki? Yabancı radyolar ya da özgür bir basın olmadan nasıl bilebilirlerdi? On iki yıl boyunca baskı altında yaşadık, artık yeni bir sayfa açmanın zamanı geldi.

Hahn birdenbire, tuhaf bir şekilde üşüdü. Pencereyi kapadı, yatağının ucunda duran sabahlığını üzerine geçirdi. Midesine keskin bir acı saplanmıştı. Hızla banyoya gidip bir bardağa biraz melisa suyu doldurdu. Midesindeki

yanmayı dindireceğini umarak suyu içti. Çok fazla yemek yemiş, alkol ve kahve içmişti. Çok stresliydi. Hahn ve karısı, bir hafta önce Çarşamba günü Stockholm'e geldiklerinden beri tek başlarına bir gece geçirmemişler; yemeklere, ziyafetlere, davetlere katılmışlardı. Çok fazla yemek yemişlerdi. Almanya'da hiçbir şey yoktu. Oysa burada marketler yiyeceklerle dolup taşıyordu. Savaşta tarafsız bir ülke olmanın avantajı buydu. Bu kadar çok yemenin bedeli ise hafif limonlu melisa suyu içmekti. Otto Hahn mide fesadı geçiriyordu.

2.

Gözlerini açar açmaz Edith'in aklına gelen ilk şey Lise oldu. İki kadın birbirini çok uzun zamandır görmüyordu. Sekiz yıl. Edith tarihi çok iyi hatırlıyordu. 12 Temmuz 1938. Yüzyıl, binyıl geçmiş gibiydi. Lise'den neden hiç ses çıkmadığını anlamakta zorlanıyordu. Savaş devam ederken yazışmak ya da görüşmek güç olabilirdi ama Mayıs 1945'te Berlin düştükten sonra bu o kadar da zor değildi. Hahn, aynı tarihte, İngiliz askerleri tarafından kaçırılmıştı.

Edith güçlkle doğruldu. Elleri titriyordu. Komodine dayandı. İyi bir gün olmayacağını daha şimdiden biliyordu. Gözünün önünden karanlık bir gölge geçti. Edith elinin tersiyle onu uzaklaştırdı ama gölge geri geldi. Kötü günler hep böyle olurdu. Mücadele etmemek daha iyiydi. Geçen yıllar içinde bunu çok iyi anladığı için ışığı söndürüp yatakta kaldı.

Anılar karanlıkta zihnine hücum ediyordu. 12 Temmuz 1938 gecesine ve o geceden önceki zamanlara dair anılardı bunlar. O günden sonrakiler ise asla aklına gelmiyordu. Sanki bu unutulmaz tarih Edith'e sınır çizmişti. İyi ve kötü arasında bir sınır değil, daha çok kaygı ve kaygısızlık arasında bir sınırdı bu. O geceden sonra Otto ile odasını ayırmıştı.

Bu sabah, saat yedi kırk üçte gözünün önüne Lise'in onunla tanıştığında giydiği siyah elbise gelmişti. Elbisenin deseni inanılmaz derecede net görünüyordu. Tam tarihi unutmuştu. 1912 ya da 1913 olabilirdi. Hangisi olursa olsun üzerinden otuz beş yıldan fazla süre geçmişti! Her şey çok hızlı olmuştu. Otto genç, parlak, disiplinli bir kimyagerdi. Onunla önceki yaz Baltık Denizi'nde tanışmıştı. Lise, Kaiser Wilhelm Enstitüsü'nde onunla birlikte çalışıyordu. Otto'nun hayatına Edith'ten önce girmişti. Ama Otto ve Lise Meitner arasında anlamı olan küçük ve tek şey parçacıkların renksiz dünyasıydı. Sadece radyum, radyoaktivite, alfa ışınları ya da izotop gibi kelimelerden bahsediyorlardı. Otto, Lise'in bir rakip olmadığı konusunda Edith'i rahatlatmıştı.

Düğün muhteşem, balayı yorucu geçmişti. Yeni evli çift, İtalya'ya ve Avusturya'ya gitmiş; Viyana, San Vigilio, Garda Gölü ve Verona'yı görmüşlerdi. Edith o zamanlar resim yapıyordu. Berlin Sanat Akademisi'nden başarıyla mezun olmuştu. Hocalarından biri bir gün kulağına yaklaşıp, "Büyük bir sanatçı olacaksınız," demişti. Ama ne tuhaftır ki evlendikten sonra hiçbir şey olmamıştı. Ne eskiz defteri ne de suluboyaları kalmıştı. Sanki Edith bir gecede bütün hayatını kocasına adamaya karar vermişti.

Lise'in siyah elbisesi zarif bir şekilde botlarının üzerine dökülüyordu. Edith onun ne kadar genç olduğunu hatırladı. O zaman bile yüzünde askerlere özgü kararlı bir ifade vardı. Özellikle de gözleri Edith'i çok etkilemişti. Okunması imkânsız koyu, derin gözleri vardı. Edith, Otto'ya evet dediğinde, bir bakıma, Lise'e de evet demişti. Birbir-

lerinden ayrılmıyorlardı. Üçü bir araya gelerek bir atom oluşturmuşlardı. Atomun çekirdeğinde Otto ve Lise vardı; biri proton, diğeri nötrondu. Edith ise onlara yaklaşma umudu olmadan etraflarında dönüp duran elektrondur.

Hahn duştan çıktıktan sonra bir süre aynada kendini seyretti. Aynaya titremeden bakabiliyordu. Savaş zamanında Almanya'da gerçekten korkunç şeyler yaşanmıştı ama kendini suçlu ya da olanlardan sorumlu hissetmiyordu. Almanların hepsinin gaz odalarının varlığından haberdar olduğuna kim inanabilirdi? Ülkesi diğerkülkelerden daha kötü değildi. Her şey bir kenara, Hirořima'ya atom bombasını atan Hitler değildi.

Hahn rahatlamıştı. Hafifçe bıyıklarını düzelitti. Altmış yedi yaşında olmasına rağmen on yaş daha genç gözüküyordu. Politikadan hiçbir zaman hoşlanmamıştı, ama savaş bittiğinden beri üzerine düşen bir rol olduğunu hissediyordu. Alman bilimini ondan daha iyi kim canlandırabilirdi ki? Elbette Einstein vardı ama Einstein Almanya'dan çok uzun zaman önce ayrılmıştı. Max Planck çok yaşlıydı. Werner Heisenberg ise artık hiçbir şeye karışmak istemiyordu. Son zamanlarda bütün dünyaya karşı büyük bir öfke duyuyordu. Hiç kimse onun Alman nükleer silah programının başına geçmeyi neden kabul ettiğini anlayamamıştı. Bunu programı daha iyi kontrol edebilmek için yapmıştı.

Hahn, birkaç saat içinde İsveç Kralı V. Gustaf'tan dünyanın en saygın ödölünü alacaktı. Bu töreni bir sıçrama

tahtası olarak kullanmak istiyordu. Tören sadece kendisi için değil, aynı zamanda ülkesi için de bir sıçrama tahtası olacaktı. Brahms ve Mendelssohn'un dönemindeki büyük Almanya geri dönüyordu.

Ödül haberi, tam bir yıl önce, Farm Hall'da kalırken ona ulaşmıştı. Hahn, o zamanlar İngilizler tarafından esir tutuluyordu. Werner Heisenberg, Max von Laue, Carl von Weizsäcker ve bazı başka atom fizikçileriyle birlikteydi. Müttefikler, hepsinin doğuya gideceğinden korkuyordu. Onların hakkında böyle bir ön yargıları vardı. Farm Hall'da pek sık rastlanmayan güneşli bir öğle vaktinde parkta gezinirken Kaptan Brodie, elinde *Daily Telegraph* gazetesiyle Hahn'ın arkasından koşmuştu.

Ödül haberi, Alman bilim insanlarından oluşan küçük grupta bomba etkisi yaratmıştı. Hahn'ın tanınması onların da tanınması demekti. Ve bu muhteşem haber, bir şekilde, on iki yıllık Nazi döneminin de sonu olacaktı.

“Nükleer fisyonu keşfettiğiniz için.”

Hahn'ın dudakları belli belirsiz kımıldadı. Duyduğunu tekrar etti.

“Nükleer fisyon.”

Hahn, 6 Ağustos 1945 akşamı BBC'de atom bombasının atıldığı haberi verildiğinde Farm Hall'da ağladığını hatırladı. O gece yüzlerce, binlerce insanın ölümünden bizzat sorumlu olduğunu hissetmişti. Sonuçta, atom bombası Aralık 1938'de yaptığı keşif sayesinde mümkün olmuştu. Nükleer fisyon her şeyin başlangıcıydı. Bir nötron, uranyum çekirdeğiyle çarpıştığında kararsızlaşıyor ve patlayarak

büyük miktarda enerji açığa çıkarıyordu. Hahn intihar etmeyi bile düşünmüştü. Ama birkaç kadeh viski ve atom bombasının savaşı bitirmek için en hızlı yol olduğu düşüncesi içini biraz rahatlatmıştı. Hahn kendine acıyacak karakterde biri değildi.

Buğulanmış aynayı eliyle hızla sildikten sonra melisa suyunu tek seferde içti. Midesindeki ağrı dinmemişti. Son günlerde fazla yediği için kendi kendine söylendi. Wolfgang Pauli ve eşi Franziska'yla planladıkları öğle yemeğini iptal edecekti. Törenden önce bir şeyler yemesi doğru değildi. Wolfgang'ı bu akşam verilecek ziyafette görecekti zaten. Bu kararı almak Hahn'ın hem gününü hem de zihnini boşaltmıştı. Artık öğleden sonra onu törene götürecek resmî aracın gelişine kadar yapacak başka bir işi yoktu.

Saat neredeyse dokuz olmuştu. Hahn, Edith'in odasına gitmesi gerektiğini biliyordu. Onun uzun süredir uyanık olduğunun farkındaydı ama aralarında kararlaştırdıkları bir kural vardı; dokuzdan önce asla birbirlerinin odasına girmiyorlardı. Hahn bu süreyi banyodan çıkıp üzerine uygun bir şeyler giyerek değerlendirdi. Smokini ve parlak ayakkabıları vakit gelene kadar dolapta kalacaktı.

Süitin çift tarafa açılan kapısının önünde, yerde, Hahn'ın hiçbir şey anlamadığı bir İsveç gazetesi ile *Times* vardı. İkisini de girişteki masanın üzerine bıraktı. Arkasına döndü. Kapının diğer tarafında iki İngiliz askeri nöbet tutuyordu. Her zamanki gibi, nükleer fisyonu keşfeden büyük kimyagerin düşmanın tarafına geçeceğinden korkuyorlardı. Tıpkı Manfred von Ardenne ya da Gustav Hertz gibi. Ruslar bir yıldır atom bombasını yapabilmek için her

zamankinden daha fazla çalışıyorlardı. Hahn gibi birini yanlarına almaları büyük bir şans olurdu. Bu yüzden Farm Hall'dan kurtulup 3 Ocak 1946'da Almanya'ya geldiğinden beri iki asker yanından hiç ayrılmıyordu.

Hahn kapıyı açtı.

“Her şey yolunda mı beyler?” diye sordu İngilizce.

İki asker hazır ola geçebilirlerdi ama bunu yapmadılar. Aynı anda cevap verdiler.

“Her şey yolunda profesör. Önemli bir şey olmadı. Size sabah bu mektubu getirdiler.”

Daha genç olan asker bir zarf uzattı. Üzerinde adı yazılıydı. Hahn, zarftaki el yazısını hemen tanıdı. Hiçbir şey söylemeden kapıyı kapadı ve yavaşça salona doğru ilerledi. Hiç şaşırılmamıştı. Hahn, bu mektubun geleceğini biliyordu. Onu açmasına gerçekten gerek var mıydı? İçinde yazılanları kelimesi kelimesine biliyordu.

Edith hâlâ Lise'le beraberdi. Zihninde. Lise, KWE'ye yani Kaiser Wilhelm Enstitüsü'ne giren ilk kadındı. Orada fizik ve matematik öğreten ilk kadındı. Bir maaşa ve profesör unvanına sahip olan ilk kadındı. Erkekleri yöneten ilk kadındı. Elbette bütün bunları başarması yıllar almıştı. Edith, kendi anılarını yokladı. O hiç *ilk* olmamıştı. Hahn neden onunla evlenmişti ki? Bu soru içini kemirip duruyordu. Edith, Lise'in tam tersiydi. Ondan tamamen farklıydı. Lise Hahn'ın hoşlandığı her şeye sahipti. Tıpkı Hahn gibi partiküllere düşküncü, onun gibi rekabet ruhuna sahipti ve çok zekiydi. Yine de Hahn Edith'i, onun yumuşak başlılığını, melek yüzünü ve zarafetini seçmişti.

Birlikte çalışmaya başladıkları zamanlarda Lise ve Hahn'ı enstitünün bodrum katına göndermişlerdi. Laboratuvarlarını orada kurmak zorunda kalmışlardı. O dönemlerde Kaiser Wilhelm Enstitüsü'nde bir kadının çalışması hoş karşılanmıyordu. Birinci Dünya Savaşı birkaç kat yukarı çıkmalarını sağlamıştı. Sonuçta Lise Meitner o kadar da aptal değildi! Enstitünün itibarı için gerekliydi. Almanların kadın düşmanı olduğunu da kim söylemişti? Einstein, 1920 ya da 1921 yılında, ondan “Bizim Madame Curie'miz,” diye bahsettiğinde Lise artık dokunulmaz

olmuştı. O tarihten itibaren bütün resmî fotoğraflarda yerini almıştı.

Ayağa kalktı. Ondan güçlü olan biriyle mücadele etmenin ne anlamı vardı? Edith onunla boy ölçüşemeyeceğini çok iyi biliyordu. Bunu ilk bakışta, Lise’i siyah elbisesinin içinde gördüğünde anlamıştı. Açıklaması zordu ve belki de Edith bunu fark eden tek kişiydi ama Lise zaten hep en öndeydi. Erkeklerle birlikteyken çok rahat görünüyordu. Oysa Edith onların yanında gözlerini yere indirir, aklındaki şeyleri nadiren dile getirirdi. Lise hiçbir şeyden çekinmiyordu; kendisi de daha kararlı ve dikbaşı olduğunun farkındaydı. O gün, Edith kendine hiç güveni olmadığını ve aralarındaki bu açığı hiçbir zaman kapatamayacağını anlamıştı. Bir şeyler çizmeyi ve resim yapmayı bıraktığında başlamıştı bu. Lise Meitner’e bile ulaşamazken Braque ya da Picasso’yla nasıl yarışabilirdi ki?

Edith’in gözleri, karşısındaki duvarda asılı olan Monet’ nin tablosuna takıldı. *Sağa Dönmüş Şemsiyeli Kadın*. Tablonun kahramanı tek başınaydı. Resmi, daha aşağıdaki bir noktadan çizilmişti. Parlak bir dekorun içindeydi. Yüzü belirgin değildi. Gözleri ve ağzı zor seçiliyordu. Bekliyormuş gibi gözüküyordu. Peki neyi bekliyordu? Kimi bekliyordu? Edith onda kendini gördü. Yüzü olmayan bir kadın.

Kapı üç kez hafifçe vurulunca saatin dokuz olduğunu anladı.

“Gir.”

Hahn her zamanki şıklığı ve yakışıklılığıyla karşısındaydı. Edith, bunca yıl sonra onu hâlâ nasıl bu kadar sevebildiğini merak ediyordu.

“Dokuzu yirmi geçiyor. Vaktin ilerlediğini fark etmemişim,” diyerek özür diledi Hahn.

Edith komodinin üzerindeki saate göz atınca Otto’nun haklı olduğunu gördü. İlk defa geç kalmıştı. Edith bunu özel bir gün oluşuna bağladı.

“İyi uyuyamadın mı?”

“Şu kahrolası mide ağrısı uyutmadı,” diye cevap verdi Hahn canı sıkkın.

“Melisa suyu içtin mi?”

“Melisa suyu içtim ama hiçbir işe yaramadı! Paulilerle gideceğimiz öğle yemeğini de iptal ettim. Perdeleri açmamı ister misin?”

“Hayır. Gelip yanıma otursana.”